

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยถึงปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์

1. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยเศรษฐกิจ สังคม และจิตวิทยาต่อการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ในจังหวัดเชียงใหม่

2. เพื่อศึกษาปัญหา แนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มประชากรที่ศึกษาเป็นกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ในจังหวัดเชียงใหม่ ที่จัดตั้งขึ้นในปี 2545 โดยมีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้น ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 180 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อนำไปสอบถามกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลด้านลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม และจิตวิทยา ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานใช้ค่าทดสอบไคสแควร์ (Chi-square test) ซึ่งผลการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปทางด้านลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล

กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 88.89) และร้อยละ 11.11 เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41- 50 ปี (ร้อยละ 48.33) โดยอายุสูงสุด 71 ปี อายุน้อยที่สุด 32 ปี มีอายุเฉลี่ย 47.57 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ร้อยละ 66.11) มีประสบการณ์ในการทำงาน 11 – 20 ปี (ร้อยละ 37.22) สูงสุด 50 ปี ต่ำสุด 5 ปี และ เฉลี่ย 24.12 ปี ส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัว 3 – 4 คน (ร้อยละ 65.00) สูงสุด 11 คน ต่ำสุด 1 คน และ เฉลี่ย 3.99 คน ส่วนใหญ่มีแรงงานในครอบครัว 2 คน (ร้อยละ 66.67) สูงสุด 4 คน ต่ำสุด 1 คน และ เฉลี่ย 2.11 คน ส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการฝึกอบรมมาก่อน (ร้อยละ 58.33) มีประสบการณ์สูงสุด 15 ครั้ง และเฉลี่ย 1.83 ครั้ง ส่วนใหญ่มี

พื้นที่ปลูกข้าวน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ (ร้อยละ 56.67) พื้นที่ปลูกข้าวสูงสุด 40 ไร่ พื้นที่ปลูกข้าวต่ำสุด 1 ไร่ พื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 6.72 ไร่

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ส่วนใหญ่มีผลผลิตข้าวรวมน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3,000.00 กิโลกรัม (ร้อยละ 53.33) สูงสุด 12,000.00 กิโลกรัม ต่ำสุด 600.00 กิโลกรัม เฉลี่ย 3,907.29 กิโลกรัม ส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ระหว่าง 1 - 15,000 บาท (ร้อยละ 50.00) สูงสุด 80,000 บาท ต่ำสุด คือ ไม่มีรายได้จากผลผลิตข้าวเลย และรายได้จากผลผลิตข้าวเฉลี่ย 14,540.83 บาท ส่วนใหญ่ไม่มีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี (ร้อยละ 75.00) มีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีสูงสุด 25,000 บาท และ เฉลี่ย 2,386.67 บาท ส่วนใหญ่ไม่มีรายได้ในภาคการเกษตรฯ (ร้อยละ 36.67) มีรายได้ในภาคการเกษตรฯ สูงสุด 180,000 บาท และ เฉลี่ย 15,540.87 ส่วนใหญ่ มีรายได้นอกภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 1 - 15,000 บาท (ร้อยละ 52.78) รายได้นอกภาคการเกษตรสูงสุด 180,000 บาท ต่ำสุด คือ ไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตรเลย และเฉลี่ย 14,927.22 บาท ส่วนใหญ่มีรายได้รวมของครอบครัวต่ำกว่า 50,000 บาท (ร้อยละ 66.11) รายได้รวมของครอบครัวสูงสุด 293,000 บาท ต่ำสุด 5,000 บาท และเฉลี่ย 47,395.59 บาท ส่วนใหญ่มีการกู้ยืมเงินมาลงทุน (ร้อยละ 93.33) และแหล่งเงินกู้ยืมที่สำคัญ (ร้อยละ 68.89) มาจาก ธกส.

ข้อมูลด้านสังคม

กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ส่วนใหญ่ไม่เคยมีตำแหน่งทางสังคม (ร้อยละ 78.89) ส่วนที่เคยมีตำแหน่งทางสังคม ส่วนใหญ่เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน (ร้อยละ 31.58) ส่วนใหญ่มีตำแหน่งหน้าที่ในกลุ่มเป็นสมาชิก (ร้อยละ 72.78) และร้อยละ 27.22 มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารงานกลุ่ม กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารน้อยกว่า 6 ครั้งต่อปี (ร้อยละ 62.78) สูงสุด 32 ครั้งต่อปี ต่ำสุด 1 ครั้งต่อปี และเฉลี่ย 6.16 ครั้งต่อปี ส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 รายการ (ร้อยละ 83.89) สูงสุด 4 รายการ ต่ำสุด 1 รายการ และ เฉลี่ย 1.99 รายการ กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจปานกลาง (ร้อยละ 56.67) และมีระดับความรู้ความเข้าใจมาก ร้อยละ 26.11 และ ร้อยละ 17.22 มีระดับความรู้ความเข้าใจน้อย

ข้อมูลด้านจิตวิทยา

กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ส่วนใหญ่มีเหตุจูงใจมาจากความต้องการเพื่อตนเอง (ร้อยละ 63.48) และร้อยละ 36.52 มีเหตุจูงใจมาจากความต้องการเพื่อสังคม

ข้อมูลทางด้านการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน

การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี

กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 48.89) มีการปฏิบัติตามวิธีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีในระดับสูง ร้อยละ 31.11 มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง และร้อยละ 20.00 มีการปฏิบัติตามในระดับต่ำ

การกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี

กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ส่วนใหญ่ มีการกระจายเมล็ดพันธุ์ (ร้อยละ 63.89) ร้อยละ 36.11 ไม่มีการกระจายเมล็ดพันธุ์ และเมื่อพิจารณาช่องทางการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี พบว่า ส่วนใหญ่ มีการกระจายผ่านศูนย์ฯ (ร้อยละ 50.56) และร้อยละ 13.33 มีการกระจายโดยไม่ผ่านศูนย์ฯ

การเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีตามโครงการฯ

กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ส่วนใหญ่เข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีมากกว่า 4 ครั้ง (ร้อยละ 33.89) รองลงมา ร้อยละ 25.56 ไม่เข้าร่วมเนื่องจากขาดการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ และไม่เห็นความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรม มีการเข้าร่วม 3 – 4 ครั้ง ร้อยละ 23.89 และ ร้อยละ 16.67 เข้าร่วม 1 - 3 ครั้ง ตามลำดับ โดยเข้าร่วมสูงสุด 8 ครั้ง และเข้าร่วมเฉลี่ย 3.49 ครั้ง

การทดสอบสมมติฐาน

ผลจากการทดสอบสมมติฐาน เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. อายุ ผลการวิจัยพบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีตามโครงการฯ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี และไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามวิธีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี
2. ประสบการณ์ในการทำนา ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์ในการทำนามีความสัมพันธ์กับการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามวิธีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี และไม่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีตามโครงการฯ
3. ประสบการณ์ในการฝึกอบรมเกี่ยวกับข้าว ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์ในการฝึกอบรมเกี่ยวกับข้าวมีความสัมพันธ์กับการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี และมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีตามโครงการฯ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามวิธีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี

ปฏิบัติตามการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี มีความสัมพันธ์กับการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี และมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีตามโครงการฯ

13. การเข้าร่วมผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในโครงการฯ ผลการวิจัยพบว่า การเข้าร่วมผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในโครงการฯ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี และมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี

ปัญหาอุปสรรค ของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ได้เสนอปัญหาอุปสรรค แนวทางแก้ไข และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ปัญหาด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี อาทิ ฝนตกและน้ำท่วมขังช่วงเก็บเกี่ยว ขาดแคลนน้ำช่วงต้นฤดูทำนา หอยเชอรี่รบกวน เกิดโรคไหม้ ต้นทุนการคัดพันธุ์ปนสูง แรงงานหายาก และราคาแพง ขาดเงินทุนซื้อปุ๋ยและสารป้องกันและกำจัดศัตรูพืช เมล็ดพันธุ์ข้าวมีพันธุ์ปน คุณภาพไม่ได้มาตรฐาน ราคาข้าวและเมล็ดพันธุ์ต่ำ

2. ปัญหาการกระจายพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี ไม่สามารถขยายพื้นที่ได้ตามเป้าหมายโครงการปีละ 1,000 ไร่ เนื่องจากพื้นที่ในบางตำบลมีพื้นที่ทำนายน้อย และเกษตรกรรายอื่นขาดความเชื่อถือในคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว

3. ปัญหาการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีตามโครงการฯ เกษตรกรเข้าร่วมน้อยเนื่องจากขาดการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่และขาดความตั้งใจจริงในการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น

แนวทางแก้ไข และข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน

1. ต้องการให้ราชการสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พร้อมปุ๋ยและสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชทุกปี หรือทุก 2 ปี โดยจำหน่ายให้ในราคาตลาด

2. ต้องการให้ศูนย์ฯ คัดเลือกเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพเหมาะแก่การนำไปเป็นเมล็ดพันธุ์

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วน

บุคคล ปัจจัยเศรษฐกิจ สังคม และจิตวิทยาเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาปัญหา แนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถนำมาอภิปราย โดยแยกตามประเด็นของการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ไว้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามวิธีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีในระดับสูง แต่ยังมีบางเรื่องที่ยังคงมีการปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ การตรวจคัดพันธุ์ปนในระยะกล้า ระยะแตกกอ และระยะออกดอก เนื่องจากไม่สามารถสังเกตความแตกต่างได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สุพัฒน์ (2546) ได้ศึกษาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของสมาชิกสหกรณ์ในอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สมาชิกสหกรณ์มีการปฏิบัติตามวิธีการผลิตเมล็ดพันธุ์ในเรื่องการตรวจคัดพันธุ์ปนในระยะแตกกอถูกต้องน้อย เนื่องจากเป็นการยากที่จะจำแนกความแตกต่างระหว่างพันธุ์ข้าว ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะพันธุ์ข้าว โดยเน้นให้เกษตรกรปฏิบัติได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังประสบกับปัญหาในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี อาทิ ฝนตกและน้ำท่วมช่วงช่วงเก็บเกี่ยว ขาดแคลนน้ำช่วงต้นฤดูทำนา หอยเชอรี่รบกวน เกิดโรคใหม่ ต้นทุนการคัดพันธุ์ปนสูง แรงงานหายาก และราคาแพง ขาดเงินทุนซื้อปุ๋ยและสารป้องกันและกำจัดศัตรูพืช เมล็ดพันธุ์ข้าวมีพันธุ์ปน คุณภาพไม่ได้มาตรฐาน ราคาข้าวและเมล็ดพันธุ์ต่ำ สอดคล้องกับ เอกชัย (2545) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมของเกษตรกรในโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเกษตรกรต้องประสบกับปัญหาการทำลายของโรคแมลงศัตรูพืช ต้นทุนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 สูง และราคาข้าวซื้อคืนต่ำ และเมล็ดพันธุ์ที่จัดทำแปลงยังไม่บริสุทธิ์มีพันธุ์ปน ดังนั้นทางศูนย์ควรตระหนักในความบริสุทธิ์ของเมล็ดพันธุ์และจัดสรรเมล็ดพันธุ์ข้าวบริสุทธิ์ให้เกษตรกร

2. การกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ส่วนใหญ่มีการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีผ่านศูนย์ฯ คิดเป็นร้อยละ 63.89 เนื่องจากว่ากลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และหลักการดำเนินงานตามโครงการฯ ในระดับปานกลางถึงระดับสูง มีความเข้าใจและยอมรับปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ที่กำหนดให้กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ รับปัจจัยการผลิตไปแล้วจะต้องมีการส่งคืนเป็นเมล็ดพันธุ์หรือเป็นเงินค่าเมล็ดพันธุ์และค่าปัจจัยการผลิต ซึ่งขึ้นอยู่กับกฎระเบียบที่กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ร่วมกำหนดขึ้น เพื่อให้กลุ่มสามารถนำเมล็ดพันธุ์หรือเงินค่าเมล็ดพันธุ์และค่าปัจจัยการผลิตไปจัดหาเมล็ดพันธุ์เพื่อกระจายให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ตำบล ปีละ 1,000 ไร่ หมุนเวียนไปจนครบ 4 ปี จะได้พื้นที่ข้าวพันธุ์ดี 4,000 ไร่ ได้ตามเป้าหมายโครงการและให้เป็นแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีในพื้นที่ สำหรับการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวประสบปัญหาเมล็ดพันธุ์ไม่มีคุณภาพ

เนื่องจากการผลิตมีฝนตกในช่วงเก็บเกี่ยว และมีพันธุ์ปน ทำให้กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์บางส่วนไม่สามารถใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ได้ จึงไม่สามารถส่งคืนเมล็ดพันธุ์ได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อยอดของเมล็ดพันธุ์ที่กระจายได้ด้วย อีกทั้งเมล็ดพันธุ์ที่ผลิตได้คุณภาพไม่เป็นที่เชื่อถือของเกษตรกรผู้รับการกระจายพันธุ์ และพื้นที่บางตำบลมีน้อย

3. การเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีตามโครงการฯ กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ส่วนใหญ่มีการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ สูง เนื่องจากว่ากลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมานาน และมองว่าตนเองมีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับการทำนาและการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีมาก จึงไม่เห็นความสำคัญของการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีตามโครงการฯ สาเหตุสำคัญอีกประการ คือ ขาดการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ ซึ่งสอดคล้องกับ ไพฑูรย์ (2542) ได้ทำการศึกษาทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลืองในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปัญหา อุปสรรคของการถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูกถั่วเหลือง ได้แก่ ไม่มีการนัดหมายล่วงหน้า และเกษตรกรไม่สะดวกในการไปรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีในสถานที่ที่กำหนด และ เอกชัย (2545) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมของเกษตรกรในโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ศูนย์ขยายพันธุ์พืช มีผลต่อการเข้าร่วมโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ของเกษตรกร

ปัจจัยทางด้านลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และจิตวิทยาของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ

1. อายุ ผลการวิจัยพบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีตามโครงการฯ กล่าวคือกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ที่มีอายุมากจะมีการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์น้อย อาจเป็นเพราะเห็นว่าเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ใช้ อยู่แบบเดิมนั้นคืออยู่แล้วและมีความคุ้นเคยและไม่จำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลง จึงไม่เห็นความสำคัญของการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ๆ แต่อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี และการปฏิบัติตามวิธีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี

2. ประสบการณ์ในการทำงาน ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์ในการทำงานมีความสัมพันธ์กับการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี กล่าวคือ กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก ส่วนใหญ่กระจายเมล็ดพันธุ์ผ่านศูนย์ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการสั่งสมความรู้เกี่ยวกับการคัดเลือกและเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ทำพันธุ์และมีการจำหน่ายให้เกษตรกรใกล้เคียงที่มีความเชื่อถือในคุณภาพเมล็ดพันธุ์ของตนอยู่ก่อนแล้ว เมื่อเข้าโครงการฯ จึงทำให้ได้รับความเชื่อถือและส่งผลต่อการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าว แต่

ประสบการณ์ในการทำนาไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามวิธีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี และการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีตามโครงการฯ

3. ประสบการณ์ในการฝึกอบรมเกี่ยวกับข้าวก่อนเข้าร่วมโครงการฯ ผลการวิจัย พบว่า ประสบการณ์ในการฝึกอบรมเกี่ยวกับข้าวมีความสัมพันธ์กับการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี กล่าวคือ กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีประสบการณ์ในการฝึกอบรมเกี่ยวกับข้าวมาก่อนเข้าร่วมโครงการฯ น้อย ส่วนใหญ่ จะไม่มีการกระจายเมล็ดพันธุ์ เนื่องจากว่าอาจไม่ได้รับความเชื่อถือในคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ที่ผลิตได้ เหมือนกับกลุ่มผู้ผลิตที่มีประสบการณ์มากจะมีการกระจายเมล็ดพันธุ์ผ่านศูนย์ เนื่องจากมีความรู้และได้รับความเชื่อถือมากกว่า และประสบการณ์ในการฝึกอบรมเกี่ยวกับข้าวก่อนเข้าร่วมโครงการฯ มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีตามโครงการฯ กล่าวคือ กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ที่มีประสบการณ์ในการฝึกอบรมเกี่ยวกับข้าวก่อนเข้าร่วมโครงการฯ น้อยครั้ง มีการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีตามโครงการฯ น้อย ส่วนกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการอบรมเกี่ยวกับข้าวก่อนเข้าร่วมโครงการฯ มาก จะมีการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ส่วนใหญ่ที่ไม่มีประสบการณ์ในการอบรมเกี่ยวกับข้าวมาก่อนนั้น ส่วนหนึ่งอาจจะเนื่องมาจากไม่เห็นความสำคัญเกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้ เพราะเห็นว่าตนมีความรู้ความชำนาญในการปลูกข้าวอยู่แล้ว จึงไม่มีความสนใจในการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีในโครงการฯ หรือส่วนหนึ่งอาจจะเป็นเพราะการขาดการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ เนื่องจากอยู่ห่างไกล และเดินทางมาเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีได้ลำบาก แต่ประสบการณ์ในการฝึกอบรมเกี่ยวกับข้าวก่อนเข้าร่วมโครงการฯ ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามวิธีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี

4. พื้นที่ปลูกข้าว ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่ปลูกข้าวมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีตามโครงการฯ กล่าวคือกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ที่มีพื้นที่น้อย จะมีการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีต่ำ ส่วนกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ที่มีพื้นที่มากจะมีการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ที่มีพื้นที่น้อยส่วนใหญ่จะไม่มุ่งหวังผลิตเพื่อจำหน่ายเป็นเมล็ดพันธุ์ แต่ผลิตเพื่อบริโภคและจำหน่ายข้าวให้พ่อค้าหรือโรงสี จึงไม่เห็นความสำคัญของการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีตามโครงการฯ แต่พื้นที่ปลูกข้าวไม่มีความสัมพันธ์กับการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี และไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามวิธีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี ซึ่งสอดคล้องกับ สุพัฒน์ (2546) พบว่า ขนาดพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวไม่มีความสัมพันธ์กับวิธีการปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

5. ผลผลิตรวม ผลการวิจัยพบว่า ผลผลิตรวมมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีตามโครงการฯ กล่าวคือกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ที่มีผลผลิต

รวมต่ำจะมีการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีในระดับต่ำ อาจเป็นเพราะกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีผลผลิตรวมต่ำ ไม่สนใจเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์เนื่องจากว่าจะมีการเก็บไว้บริโภค และจำหน่ายเป็นข้าวเปลือก จึงไม่ได้สนใจเกี่ยวกับเรื่องคุณภาพข้าวที่เหมาะสมเป็นเมล็ดพันธุ์ แต่ผลผลิตรวมไม่มีความสัมพันธ์กับการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี และการปฏิบัติตามวิธีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี

6. รายได้จากผลผลิตข้าว ผลการวิจัยพบว่า รายได้จากผลผลิตข้าวมีความสัมพันธ์กับการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี อาจเป็นเพราะเกษตรกรที่มีรายได้จากผลผลิตข้าวสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวได้มีคุณภาพจึงสามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูง ขณะเดียวกันข้าวที่ผลิตได้มีคุณภาพเหมาะสมเป็นเมล็ดพันธุ์ด้วย จึงสามารถกระจายเมล็ดพันธุ์ได้มากขึ้น และรายได้จากผลผลิตข้าวมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีตามโครงการฯ กล่าวคือกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีรายได้จากผลผลิตข้าวต่ำ จะมีการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีต่ำ และรายได้จากผลผลิตข้าวสูงจะมีการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรายได้จากผลผลิตข้าวที่สูงนั้นมาจากการที่จำหน่ายข้าวได้ราคาดี ซึ่งโดยมากข้าวที่คุณภาพดีจะต้องมีการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ถูกต้องและเหมาะสม ดังนั้นกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวจึงให้สนใจเข้าร่วมการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพราะคาดหวังว่าจะนำความรู้เพื่อไปผลิตข้าวให้ได้มีคุณภาพและทำให้จำหน่ายข้าวได้ในราคาสูง และมีรายได้จากผลผลิตสูงตามไปด้วย แต่รายได้จากผลผลิตข้าวไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามวิธีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี

7. รายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี ผลการวิจัยพบว่า รายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีมีความสัมพันธ์กับการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี กล่าวคือ กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีต่ำ ส่วนใหญ่จะไม่มีการกระจาย ส่วนกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีมาก ส่วนใหญ่จะกระจายผ่านศูนย์ฯ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ส่วนใหญ่จะเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้เพื่อเพาะปลูกเอง และส่งคืนเมล็ดพันธุ์ให้ศูนย์ฯ ในส่วนของที่ยืมมา จึงไม่มีรายได้จากเมล็ดพันธุ์ข้าวในส่วนนี้ แต่รายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามวิธีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี และการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีตามโครงการฯ

8. รายได้นอกภาคการเกษตร ผลการวิจัยพบว่า รายได้นอกภาคการเกษตรมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีตามโครงการฯ กล่าวคือ กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ที่มีรายได้นอกภาคการเกษตรน้อยจะมีการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีต่ำ ส่วนกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ที่มีรายได้นอกภาคการเกษตรสูง จะมีการเข้าร่วมการถ่ายทอดเทคโนโลยีสูง ทั้งนี้

อาจจะเป็นเพราะ กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ที่มีรายได้นอกภาคการเกษตรสูงนั้น อาจจะมีเงินสำหรับใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อมาร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรได้มาก เนื่องจากบางครั้งสถานที่จัดอบรมอยู่ห่างไกล จำเป็นต้องเดินทางเป็นระยะทางไกล และต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก ส่วนรายได้นอกภาคการเกษตรไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามวิธีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี และการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี

9. รายได้รวมของครอบครัว ผลการวิจัยพบว่า รายได้รวมของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี กล่าวคือ กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ที่มีรายได้รวมของครอบครัวต่ำ ส่วนใหญ่จะไม่มีการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี ส่วนกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ที่มีรายได้รวมของครอบครัวสูงจะมีการกระจายโดยผ่านศูนย์ฯ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ส่วนใหญ่มีรายได้มาจากการจำหน่ายข้าวเปลือกเพียงอย่างเดียว และต้องแบ่งส่วนหนึ่งไว้เพื่อการบริโภค ดังนั้นการกระจายในรูปแบบของเมล็ดพันธุ์ข้าวจึงต่ำ ส่วนรายได้รวมของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามวิธีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี และการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีตามโครงการฯ

10. การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี ผลการวิจัยพบว่า การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ดีมีความสัมพันธ์กับการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี กล่าวคือ กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวน้อยจะไม่มีการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี ส่วนกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ที่ได้รับข่าวสารมากจะมีการกระจายเมล็ดพันธุ์ผ่านศูนย์ฯ มาก อาจจะเป็นเพราะมากข่าวสารที่ได้รับนั้นมีข้อมูลความรู้ที่น่าสนใจ อาทิ เช่น ความแตกต่างระหว่างราคาเมล็ดพันธุ์ที่ศูนย์ฯ รับซื้อ ซึ่งมีราคาสูงกว่า ราคาข้าวในท้องตลาด เป็นต้น กระตุ้นให้กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์มีการส่งเมล็ดพันธุ์ให้แก่ศูนย์ฯ มากขึ้น แทนที่จะขายเป็นข้าวเปลือกอย่างเดียว และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีตามโครงการฯ กล่าวคือ กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ต่ำจะมีการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีต่ำ ส่วนกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ที่ได้รับข่าวสารมากจะมีการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีสูง ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะ ข่าวสารต่างๆ ที่กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ได้รับนั้นตรงกับความต้องการ ตรงกับความสนใจ ตรงกับความต้องการทราบ เช่น ข่าวสารเกี่ยวกับการอบรมวิธีการผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดี ต้นทุนต่ำ เป็นต้น แต่การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามวิธีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี

11. การสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามโครงการ พบว่า การสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามโครงการมีความสัมพันธ์กับการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี เนื่องจากในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีนั้นนอก

จากการใช้ปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี ปุ๋ยเคมี และเมล็ดพันธุ์พืชสด ซึ่งส่วนใหญ่กลุ่มจะได้รับเพื่อไปทำแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์แล้วนั้น การใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชก็นับว่าเป็นส่วนสำคัญที่กลุ่มผู้ผลิตมีความต้องการให้ราชการสนับสนุน เนื่องจากเกษตรกรมักประสบปัญหาโรคแมลงรบกวน ในระดับที่ไม่สามารถป้องกันกำจัดโรค แมลงศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานเพียงอย่างเดียวได้ จำเป็นจะต้องใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชเพิ่มเติม ดังนั้นการได้รับปัจจัยการผลิตในส่วนของสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืชด้วยนั้น จึงอาจทำให้กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพได้มากขึ้น มีผลต่อการส่งคืนปัจจัยการผลิตได้มากขึ้น และส่งผลให้ศูนย์สามารถนำผลผลิตเมล็ดพันธุ์ไปกระจายได้เพิ่มขึ้นด้วย และการสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามโครงการมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีตามโครงการฯ จากการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ที่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตน้อยจะมีการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีในระดับต่ำ และกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตมากจะมีการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เงื่อนไขในการที่กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิตนั้น กลุ่มจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีร่วมด้วย เนื่องจากโครงการมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการสาธิตการจัดทำแปลง ดังนั้นกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ฯ ดังกล่าวจึงมีความสนใจหรือมีโอกาสได้เข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีมากกว่า แต่การสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามโครงการไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี

12. ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และหลักการดำเนินงานตามโครงการฯ ผลการวิจัย พบว่า ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และหลักการดำเนินงานตามโครงการฯ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี การกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี และการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีตามโครงการฯ กรมส่งเสริมการเกษตร (2544 ก) กล่าวไว้ว่านโยบายจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนนั้น มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1.ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อใช้ในชุมชน โดยกำหนดให้มีการนำผลผลิตที่ได้ร้อยละ 20 กระจายในพื้นที่เป้าหมาย (อัตราส่วน 1:5) คือ 200 ไร่ กระจายได้ 1,000 ไร่ ในปีต่อไป และ 2.สาธิตเทคโนโลยีการผลิตข้าวที่ถูกต้องเหมาะสม (Good Agricultural Practice : GAP) ให้แก่เกษตรกรสมาชิก โดยอาศัยกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรในพื้นที่เป้าหมาย 4,000 ไร่ อัตราส่วน 1: 20 (หรือ 20 เท่า) โดยการสาธิตเทคโนโลยีเพื่อให้เกษตรกรสมาชิกนำไปปฏิบัติตาม นั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวต่อไร่ให้สูงขึ้น เพิ่มคุณภาพข้าวโดยการเพิ่มเปอร์เซ็นต์ตันข้าว และได้ผลิตผลข้าวที่ถูกสุขอนามัย และลดต้นทุนการผลิตข้าว จากการที่กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และหลักการดำเนินงานของกลุ่มฯ ดังกล่าวในระดับปานกลาง ถึงระดับสูง นั้นจึงอาจเป็นไปได้ว่า ทำให้กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ มีความใส่ใจ ตั้งใจ

ในการทำแปลงพันธุ์ตามวิธีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีในระดับสูง เนื่องจากคาดหวังว่าการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีที่มีคุณภาพ จะทำให้ได้ผลผลิตข้าวต่อไร่สูงขึ้น นำไปสู่การทำไร่รายได้จากผลผลิตข้าวให้สูงขึ้นด้วย และเมื่อกลุ่มเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน จัดตั้งเพื่อเป็นแหล่งพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีที่สำคัญในพื้นที่ตำบล การที่จะสามารถเป็นไปได้และดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง สิ่งสำคัญที่เป็นตัวขับเคลื่อนก็คือ ต้องมีการกระจายพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีออกสู่พื้นที่ตำบล กลุ่มจึงมีการกำหนดกฎระเบียบเกี่ยวกับบริหารจัดการปัจจัยการผลิตที่ทางราชการสนับสนุน เช่น ในการยืม-คืน และการกระจายเมล็ดพันธุ์ให้แก่สมาชิกกลุ่มและเกษตรกรในพื้นที่ตำบล เพื่อให้มีการดำเนินกิจกรรมได้ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน และเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ของโครงการ อีกประการ นั่นคือมีการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีตามโครงการฯ เพื่อให้มีการสาธิตเทคโนโลยีการผลิตข้าวที่ถูกต้องเหมาะสม (Good Agricultural Practice : GAP) ให้แก่เกษตรกรสมาชิกตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับ ดวงเดือน (2541) ศึกษาเรื่องการใช้เทคโนโลยีการผลิตและการปรับปรุงคุณภาพผลผลิตข้าวนาปรังปี 2540 ของเกษตรกรในภาคกลาง พบว่ากิจกรรมสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ดีของทางราชการ รวมทั้งการส่งเสริมแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เองของเกษตรกร เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องดำเนินการที่ต่อเนื่อง เพื่อเป็นแหล่งเมล็ดพันธุ์ดี สำหรับการเปลี่ยนพันธุ์ของเกษตรกร และสอดคล้องกับ สุริยา (2536) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มเกษตรกรทำนา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความเข้าใจวัตถุประสงค์ของกลุ่มมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของกลุ่ม

13. การเข้าร่วมผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในโครงการฯ ผลการวิจัยพบว่า การเข้าร่วมผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในโครงการฯ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี และการเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ฯ ส่วนใหญ่มีเหตุผลสนใจในการเข้าร่วมผลิตเมล็ดพันธุ์ในโครงการฯ เนื่องจากมีความต้องการปัจจัยการผลิต ต้องการความรู้ เทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ เพื่อให้ตนเองได้พัฒนาผลผลิตข้าวให้มีคุณภาพและขายข้าวได้ราคาสูง จึงมีความสนใจเข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ตามโครงการฯ และยอมรับวิธีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีที่ได้รับการถ่ายทอดผ่านกระบวนการโรงเรียนเกษตรกรไปปฏิบัติในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับ เดโซพล (2541:ค) ได้ศึกษาเรื่องความคาดหวังของเกษตรกรจากการส่งเสริมการเกษตรของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยลึก อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรคาดหวังในด้านราคาจำหน่ายผลผลิต และด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต แต่การเข้าร่วมผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในโครงการฯ ไม่มีความสัมพันธ์กับการกระจายเมล็ดพันธุ์

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะข้อคิดเห็นบางประการ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน และบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาด้านการเกษตร รวมทั้งอาจเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยต่อไป ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล ควรเข้าไปพบปะเยี่ยมเยียนเกษตรกรบ่อยครั้งมากขึ้น เพื่อให้เกษตรกรได้รับรู้รับทราบข่าวสารหรือความรู้เกี่ยวกับการเกษตรอันเป็นประโยชน์แก่เกษตรกร ได้ทันกับเหตุการณ์ ยุคสมัยปัจจุบัน

2. เจ้าหน้าที่ในส่วนของสำนักงานเกษตรจังหวัด และเจ้าหน้าที่ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดเชียงใหม่ ควรมีการติดตามนิเทศงานแก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ปฏิบัติงานสำนักงานเกษตรอำเภอ ซึ่งเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายของโครงการ ทั้งนี้เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจชัดเจนในแนวทาง การดำเนินงาน เพื่อให้เกิดบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ต่อไป

3. กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวควรมีการวางแผนงาน เกี่ยวกับการดำเนินงาน มีการตรวจวัดคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว การซื้อเครื่องจักรอุปกรณ์ในการผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว เช่น เครื่องเย็บกระสอบ การสร้างบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามและการสร้างตราสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เป็นต้น เพื่อให้ดึงดูดความสนใจและสามารถประชาสัมพันธ์สร้างความเชื่อถือ อันจะเป็นประโยชน์ในการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวไปสู่เกษตรกร ทั้งนี้สามารถประสานงานเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน ที่จัดตั้งในปี 2545 ภายในจังหวัดเชียงใหม่ เท่านั้น เห็นควรให้มีการศึกษากลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ ในโครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนที่จัดตั้งในปีอื่นๆ หรือจังหวัดอื่นๆ

2. ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรผู้รับการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวจากกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในพื้นที่ตำบลหรือตำบลใกล้เคียง และศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนที่ประสบความสำเร็จ เพื่อใช้เป็นข้อมูลหรือแนวทาง ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวฯ โครงการศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน ต่อไป